

Protocol tegen pesten

Doel van deze notitie

Dit stuk heeft de bedoeling

- algemene informatie te geven over het begrip pesten en de gevolgen van pestgedrag
- te komen tot algemene afspraken binnen de organisatie m.b.t. het voorkomen en bestrijden van pestgedrag
- binnen deze kaderstellende afspraken op school te komen tot regels en acties om het pesten tot een minimum te beperken

Inleiding

Pesten is een wezenlijk en groot probleem. Veel leerlingen in Nederland zijn slachtoffer van pestgedrag. Pestgedrag is schadelijk tot zeer schadelijk voor kinderen zowel voor de slachtoffers als voor de pester. De omvang en zwaarte van het probleem leiden tot de noodzaak van een aanpak door alle opvoeders van jongeren, in het bijzonder door de ouders en door de leerkrachten.

De school heeft daarom een beleid ontwikkeld, dat het pestprobleem een halt toeroept, en wel op zo'n manier dat alle geledingen op één lijn komen en elkaar steunen, want samenwerking is van doorslaggevende betekenis voor een succesvolle aanpak.

Wat is pesten?

Vaak noemen kinderen speels plagen of hinderen al 'pesten'. Want wat de plagers leuk vinden, hoeft voor de geplaagde niet leuk te zijn. Maar bij echt 'pesten' is er meestal meer aan de hand. Bij echt pesten gaat het om een combinatie van:

Machtsverschil: de gepeste is jonger, kleiner, minder sterk, minder machtig of staat tegenover de meerderheid.

Schade: er ontstaat lichamelijke, materiële en/of geestelijke schade.

Langdurig: het pesten houdt niet na één keer op, maar gaat lange tijd door.

Herhaald: het gaat vaak om dezelfde pester(s) die het op één slachtoffer gemunt heeft/hebben.

Opzet: de pester weet meestal heel goed dat het om pesten gaat, maar gaat er (zoveel mogelijk buiten het zicht van de leraren en de leiding) bewust mee door. Bij ernstige en langdurige gevallen van pesten is er in feite sprake van 'herhaald geweld'.

Maar hoe dan ook: pesten is een vorm van geweld en gebruik van geweld is in een school niet acceptabel.

Wat verstaan kinderen onder pesten?

Kinderen verstaan onder pesten meestal:

- iemand doet iets expres
- het is tegen mij gericht
- ik vind het vervelend
- ik word buitengesloten
- ik voel me machteloos

Bij voorbeeld: zogenaamde grapjes, spullen afpakken, bijnamen geven, plaats afnemen, duwen en vechten, buitensluiten, bang maken enzovoort. Je hebt daar dagelijks mee te maken. Maar of het nu 'echt' pesten is of 'onecht' pesten: het feit dat het slachtoffer daar hinder van heeft, is al reden genoeg om er iets aan te doen.

Signalen die kunnen duiden op pesten

Zonder dat een kind letterlijk zegt dat het gepest wordt, kunnen de onderstaande signalen op pesten duiden:

- vaak alleen staan in de pauze
- tijdens de pauze bij de pleinwacht gaan staan
- een spel is "toevallig" steeds net begonnen als hij/zij erbij komt
- vaak alleen met jongere kinderen spelen
- niet naar buiten willen op school
- zuchten, piepen en steunen van andere kinderen, als het betreffende kind een idee oppert, dat wel geaccepteerd zou worden indien een ander kind dat idee aangedragen zou hebben
- indien andere kinderen alles maar stom vinden van het betreffende kind, over hem haar roddelen, negatief reageren om zijn of haar fouten
- het kind niet meer naar school wil, of geeft aan zich ziek te voelen
- het kind prikkelbaar is
- zich opsluit in huis
- nooit uitgenodigd wordt op partijtjes van klasgenoten
- treuzelen met naar huis gaan

Indien er sprake is van één of meer signalen *kan* het kind gepest worden. Probeer er achter te komen of de vermoedens kloppen, of dat er iets anders aan de hand is. Ook bij ontkenning is het goed om tegen een kind te zeggen, dat hij of zij altijd welkom is, indien er problemen zijn. 65 % van de kinderen vertelt het niet thuis.

Wat kun je daar in een school tegen doen?

In een veilige school kun je te vaak plagen, vervelende grapjes maken of een begin van pesten nooit helemaal uitsluiten. Maar je kunt er als team samen met de leerlingen wel voor zorgen dat het niet tot langdurig pesten of 'herhaald geweld' komt. Je kunt beginnend pesten snel signaleren en in een vroeg stadium stoppen. Dat vraagt van alle leerlingen dat ze leren tijdig 'Nee' en 'Stop' te zeggen en de geweldloze bemiddeling van anderen inroepen als het pesten niet stopt.

Het vraagt van 'pester' en de 'meelopers' dat ze leren het 'Nee' en 'Stop' van een ander te respecteren en ook werkelijk stoppen.

Het vraagt van 'omstanders' dat ze leren tijdig en zonder geweld tussenbeiden te komen door de 'dader' aan te spreken of de hulp van volwassenen in te schakelen.

Het vraagt van 'meelopers' meer te vertrouwen op een eigen oordeel.

Het vraagt van de volwassenen dat ze pesten en de hulpvraag van leerlingen en ouders serieus nemen.

Laat niet de 'dader' of de 'omstanders' bepalen wat je hindert, angstig maakt of pijn doet.

Aanpak op vijf niveaus

Vanuit die gedachte kan elke school op 5 niveaus werken aan het voorkomen en aanpakken van pesten. De niveaus zijn:

1. Leren omgaan met conflicten in de groep, door het aanleren van sociale vaardigheden d.m.v. methode 'Sociale talenten'
2. Bemiddeling, niet schuld gesprek
3. Aanpak en opvang door de schoolleiding en leerlingbegeleiding
4. Een oplossing via vertrouwenspersoon en klachtencommissie
5. Aanpak in samenwerking met politie, justitie en HALT-bureau

Op elk van de vijf niveaus kan de school pesten aanpakken. Het is belangrijk dat de ouders daarbij telkens nauw worden betrokken.

Niveau 1

Leren omgaan met conflicten in de groep

In de groep kun je samen met de leerlingen werken aan concrete invulling van een gedragscode tegen geweld. Dit kun je oefenen d.m.v. opdrachten uit de methode 'Sociale talenten'.

Het eenmalig afspraken van gedragsregels of een anti-pestprotocol is niet voldoende. Het gaat ook om het trainen van sociale vaardigheden en het leren conflicten zonder geweld op te lossen. Het werken daaraan kan een onderdeel vormen van de begeleiding in alle lessen. En het vraagt in school voortdurende aandacht van allen.

Het is daarom belangrijk dat afspraken over de dagelijkse omgang met elkaar door de leerlingen zelf worden gecontroleerd en dat er dagelijks/wekelijks ruimte is om het functioneren ervan samen te bespreken. Het groepsgesprek of de kring biedt dan de ruimte om elkaar complimenten te maken, vragen te stellen of aan te spreken.

Voor leerlingen die licht ontvlambaar zijn en voor leerlingen die zich terugtrekken of te gemakkelijk laten overdonderen door anderen kan de school aparte trainingen verzorgen.

Niveau 2

Bemiddeling

Als pesters niet stoppen heeft het gepeste kind recht om de geweldloze bemiddeling van anderen te vragen. Dat is geen klikken of klagen, het is een geaccepteerde manier om je tegen pesten of geweld te verdedigen. Kinderen die niet om hulp durven te vragen, kunnen dit ook anoniem aan de leerkracht doorgeven.

Daarom moet de school er voor zorgen dat leerlingen met hun vragen om bemiddeling terecht kunnen bij iemand die goed luistert en kan bemiddelen. Elke groepsleerkracht zou die rol moeten kunnen vervullen. Want de meeste kleine ruzies en de eerste aanzetten tot pesten zijn meestal in de sfeer van de groep oplosbaar.

Niveau 3

Aanpak en opvang door de schoolleiding en de aandachtsfunctionaris

Een stapje te ver gaan of te weinig rekening houden met een ander, is iets dat bij het opgroeien hoort. Kinderen experimenteren met hun relaties en hun gedrag en gaan dan wel eens een stap te ver. De ouders moeten dan een stap terug doen en een oplossing zoeken voor de schade die ze hebben veroorzaakt. Niet wie zich onveilig voelt, maar degenen die het voor anderen onveilig maken, moeten hun gedrag veranderen.

Bij de lichte gevallen kunnen scholen daarbij een 'no blame'-aanpak toepassen. Het gaat daarbij niet om straffen, maar om ruimte voor ouders en meelopers om een andere richting te kiezen: ze kunnen dan positieve plannen maken om hun gedrag te veranderen en de situatie voor de gepeste leerling(en) prettiger en veiliger te maken. In ernstige gevallen van pesten is het soms nodig dader en slachtoffer tijdelijk van elkaar te scheiden door schorsing. De schorsing kan worden gebruikt om na te gaan welke oplossing er mogelijk is. Meer nog dan straf, kan daarbij een herstelprocedure positief werken:

- schulderkenning door de pester en
- een oprecht gebaar van de pester in de richting van de gepeste om schade te herstellen of aan herstel van een veilige situatie bij te dragen.

Als zoiets niet lukt, of niet mogelijk is, kan het nodig zijn de pester(s) over te plaatsen naar een parallelklas.

Het uitgangspunt blijft dat degenen die het voor anderen onveilig maken dan het veld moeten ruimen.

Niveau 4

Een officiële klacht

Ons bestuur heeft vertrouwenspersonen aangesteld en een klachtenregeling opgesteld. Mochten ouders vinden dat het pestprobleem niet naar tevredenheid is opgelost dan bestaat de mogelijkheid om via de klachtenprocedure tot een oplossing te komen. Elke school beschikt over een exemplaar hiervan.

Niveau 5

Aanpak in samenwerking met politie, justitie en HALT-bureau

Bij ernstige en langdurige gevallen van pesten, bijvoorbeeld bedreigingen, bestaat de mogelijkheid voor de ouders en voor de school om contact op te nemen met de politie. Wat buiten school niet mag volgens de wet, mag binnen de sfeer van de school ook niet. Het kan van belang zijn gemene pesters in een vroeg stadium duidelijk te maken hoever zij over de streep zijn gegaan en dat zoiets niet alleen in school maar ook in de maatschappij verboden is. De school dient bij aangifte het bestuur hierover in te lichten. Goed overleg tussen de betrokken instanties is vanuit de gezamenlijke verantwoordelijkheid van groot belang voor de aanpak en het bestrijden van pestgedrag.

Zijn afspraken op bestuursniveau tegen pesten nodig?

Afspraken op bestuursniveau zijn zeker nodig. Als onderwijsorganisatie zijn wij er verantwoordelijk voor dat de kinderen in een veilige en vertrouwde omgeving op kunnen groeien. Het pestprotocol dient een instrument te zijn om het gedrag van leerlingen, ouders en leerkrachten te beïnvloeden. Leerkrachten spelen een centrale rol bij de uitvoering en bij het onderhouden van de gemaakte afspraken.

Stappenplan pestgedrag

Bij een pest-situatie gaan we uit van de volgende stappen:

1. Het gepeste kind probeert het zelf op te lossen
Stap a: voorbeeld: zeg: hou op, dit vind ik niet leuk. Waarom doe je dit?
Stap b: voorbeeld: zeg: hou op, heb je me niet gehoord?
Stap c: voorbeeld: zeg: als je niet ophoudt ga ik naar de meester of juf (of naar mijn vader of moeder)

Geen oplossing

2. Het gepeste kind en/of de ouders neemt/nemen contact op met de groepsleerkracht. De groepsleerkracht spreekt de pester op zijn gedraag aan.
3. De ouders van de pester en het gepeste kind worden op de hoogte gesteld.
4. De peestsituatie wordt in de groep van het gepeste kind besproken. De leerkracht van het kind kan het voorval ook inbrengen in de kindbespreking om samen met de collega's naar een oplossing te zoeken. Voor de pester, maar ook voor het gepeste kind, of de groep kan een handelingsplan worden opgesteld.
5. De directie wordt van de situatie op de hoogte gesteld.

Geen oplossing

6. De directie overlegt met de partijen en zoekt naar een oplossing.
De insteek is om samen met de ouders van pester en gepeste kind naar een oplossing te zoeken.

Het is soms nodig om in ernstige gevallen dader en slachtoffer tijdelijk van elkaar te scheiden door plaatsing in een andere groep of door schorsing. De maatregel kan gebruikt worden om na te gaan welke oplossing er mogelijk is. Ook kan er professionele hulp worden ingeschakeld.

Geen oplossing

7. De ouders nemen contact op met de vertrouwenspersoon van de school.

Geen oplossing

8. De ouders worden doorverwezen naar het bevoegd gezag of de extern vertrouwenspersoon.
Zie voor vervolg de klachtenregeling

Afspraken op onze school:

De stappen zoals hierboven beschreven worden gevolgd.